

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΜΕΙΖΩΝ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 4 Νοεμβρίου 2015, με την ακόλουθη σύνθεση : Ανδρονίκη Θεοτοκάτου, Πρόεδρος, Ιωάννης Σαρμάς, Χρυσούλα Καραμαδούκη και Άννα Λιγωμένου, Αντιπρόεδροι, Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Μαρία Αθανασοπούλου, Σταμάτιος Πουλής, Αγγελική Μυλωνά, Χριστίνα Ρασσιά, Βιργινία Σκεύη, Βασιλική Σοφιανού, Δέσποινα Τζούμα, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου (εισηγήτρια), Κωνσταντίνος Παραθύρας και Αργυρώ Μαυρομάτη, Σύμβουλοι. Επίσης μετείχαν οι Σύμβουλοι Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Αγγελική Πανουτσακοπούλου και Ασημίνα Σακελλαρίου, ως αναπληρωματικά μέλη. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας : Μιχαήλ Ζυμής.

Για να δικάσει την από 26 Ιουνίου 2013 (αριθμ. καταθ. .../28.6.2013), για αναίρεση της 2174/2013 απόφασης του V Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, αίτηση του ..... του ..., κατοίκου ..... (οδός .....), ο οποίος παραστάθηκε δια δηλώσεως του άρθρου 133 παρ. 2 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας του πληρεξουσίου του δικηγόρου Θεόφιλου Ρουμελιώτη (ΑΜ/ΔΣΑ 16074).

Κ α τ ά του Ελληνικού Δημοσίου, το οποίο εκπροσωπεί ο Υπουργός Οικονομικών, που παραστάθηκε δια του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Κωνσταντίνου Παπαγεωργίου.

Με την υπ' αριθμ. .... /19.5.2009 πράξη της Διεύθυνσης Δ3 του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας καταλογίστηκε ο αναιρεσείων, Αντισμήναρχος

Υγειονομικού Ιατρών (ΥΙ) ε.α., με το ποσό των 181.950,20 ευρώ, για την αποκατάσταση ισόποσης ζημίας που φέρεται ότι υπέστη το Ελληνικό Δημόσιο λόγω της αποχώρησής του από τις Ένοπλες Δυνάμεις πριν από τη συμπλήρωση του απαιτούμενου από τις διατάξεις του άρθρου 64 του ν.δ/τος 1400/1973, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 1 του ν. 3257/2004, χρόνου υποχρεωτικής παραμονής του σ' αυτές.

Με την αναιρεσιβαλλόμενη 2174/2013 απόφαση του V Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου έγινε εν μέρει δεκτή έφεση του ήδη αναιρεσειόντος, μεταρρυθμίστηκε η ως άνω πράξη και περιορίστηκε το ποσό του καταλογισμού σε εκατόν δεκαπέντε χιλιάδες οκτακόσια ενενήντα ευρώ και είκοσι λεπτά (115.890,20 ευρώ).

Με την υπό κρίση αίτηση ζητείται η αναίρεση της ανωτέρω απόφασης του V Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Τον Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, για το αναιρεσίβλητο Ελληνικό Δημόσιο, που ζήτησε την απόρριψη της αίτησης αναίρεσης και

Τον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε επίσης την απόρριψη της αίτησης αναίρεσης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη στις 9.11.2016 και σε επαναδιάσκεψη στις 18.4.2018, με παρόντα κατά την τελική διάσκεψη κατά την οποία λήφθηκε η παρούσα απόφαση, τα τακτικά μέλη που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από τις Αντιπροέδρους Χρυσούλα Καραμαδούκη (ήδη Γενική Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό

Συνέδριο) και Άννα Λιγωμένου και τον Σύμβουλο Κωνσταντίνο Εφεντάκη, που είχαν κώλυμα (άρθρα 11 παρ. 2 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 και 78 παρ. 2 του π.δ. 1225/1981), καθώς και τη Σύμβουλο Χριστίνα Ρασσιά, που αποχώρησε από την υπηρεσία λόγω ορίου ηλικίας. Για τη νόμιμη συγκρότηση της Ελάσσονος Ολομέλειας, στη διάσκεψη μετείχε επίσης η Σύμβουλος Αγγελική Πανουτσακοπούλου (αναπληρωματικό μέλος).

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά το νόμο και

Αποφάσισε τα ακόλουθα:

1. Η υπό κρίση αίτηση, όπως αυτή αναπτύσσεται με το νομίμως κατατεθέν στις 3.11.2015 υπόμνημα, για αναίρεση της 2174/2013 οριστικής απόφασης του V Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, για τη συζήτηση της οποίας καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο (βλ. το υπ' αριθμ. .... /11.7.2013, σειράς Η', διπλότυπο είσπραξης της Δ.Ο.Υ. ...), έχει ασκηθεί εμπροθέσμως και εν γένει νομοτύπως. Επομένως, πρέπει να γίνει τυπικά δεκτή και να ερευνηθεί περαιτέρω κατά το βάσιμο των λόγων αυτής.

2. Στο άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζεται ότι «ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας», ενώ στο άρθρο 4 παρ. 1 αυτού, με το οποίο ορίζεται ότι «Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου», κατοχυρώνεται η αρχή της ισότητας, η οποία, όπως έχει παγίως κριθεί, αποτελεί συνταγματικό κανόνα που επιβάλλει την ομοιόμορφη μεταχείριση των τελούντων υπό τις αυτές ή παρόμοιες συνθήκες προσώπων. Περαιτέρω, στο άρθρο 5 του Συντάγματος διαλαμβάνεται

ότι καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας (παρ. 1), ενώ στο άρθρο 22 αυτού ορίζεται ότι η εργασία αποτελεί δικαίωμα που προστατεύεται από το Κράτος (παρ. 1) και ότι οποιαδήποτε μορφή αναγκαστικής εργασίας απαγορεύεται (παρ. 4). Με τις συνταγματικές αυτές διατάξεις κατοχυρώνεται ως ατομικό δικαίωμα, η προσωπική και η οικονομική ελευθερία, καθώς και το δικαίωμα προς εργασία, υπό την έννοια ότι καθένας έχει την ελευθερία επιλογής της εργασίας του και την ελευθερία αλλαγής αυτής, ενώ κατοχυρώνεται και το δικαίωμα της ελευθερίας της εργασίας υπό την αρνητική του όψη με την απαγόρευση οποιασδήποτε μορφής αναγκαστικής εργασίας. Κατά την άσκηση της ελευθερίας αυτής και την απόλαυση του οικείου δικαιώματος είναι θεμιτή η θέσπιση με νόμο περιορισμών, οι οποίοι, για να είναι συνταγματικώς επιτρεπτοί, πρέπει αφενός να δικαιολογούνται από αποχρώντες λόγους δημοσίου συμφέροντος, που να είναι συναφείς προς το αντικείμενο και τον χαρακτήρα της ρυθμιζόμενης επαγγελματικής δραστηριότητας, αφετέρου να μη θίγουν τον πυρήνα του ατομικού δικαιώματος, ήτοι σε κάθε περίπτωση απαιτείται, δηλαδή, μετά τους θεμιτούς νομοθετικούς περιορισμούς, να παραμένει ένα όριο απόλαυσης του δικαιώματος και άσκησης της ατομικής ελευθερίας. Επιπροσθέτως, ενόψει της συνταγματικής αρχής της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος), οι θεσπιζόμενοι από τον κοινό νομοθέτη περιορισμοί του πληττόμενου ατομικού δικαιώματος πρέπει να είναι πρόσφοροι, εύλογοι και αναγκαίοι για την επίτευξη του επιδιωκόμενου γενικού συμφέροντος, το οποίο δεν μπορεί να εξυπηρετηθεί με άλλο λιγότερο επαχθή τρόπο. Σε αντίθετη περίπτωση, αν δηλαδή το επιβαλλόμενο μέτρο είναι

τέτοιας έντασης και διάρκειας που υπερακοντίζει κατάδηλα τον επιδιωκόμενο σκοπό ή αν, από τη στάθμιση των αντικρουόμενων συμφερόντων, προκύπτει ότι η θυσία που απαιτείται από τον πολίτη είναι ιδιαίτερα δυσανάλογη σε σχέση με την εξυπηρέτηση του δημοσίου αυτού σκοπού, η σχετική διάταξη που το προβλέπει, αντίκειται στην ως άνω συνταγματική αρχή και είναι, ως εκ τούτου, ανίσχυρη (ΕΣ Ολομ. 7408, 4710/2015).

3. Οι διατάξεις του άρθρου 64 του ν.δ/τος 1400/1973 «Περί Καταστάσεων των Αξιωματικών των Ενόπλων Δυνάμεων» (Α' 114), όπως αυτές ίσχυαν πριν από την αντικατάστασή τους με τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 3257/2004 (Α' 143), όριζαν ότι: «1. Οι εκ των παραγωγικών Σχολών Μονίμων Αξιωματικών αποφοιτώντες, αναλαμβάνουν, από της ονομασίας των ως Ανθυπολοχαγών, Σημαιοφόρων ή Ανθυποσμηναγών, υποχρέωσιν παραμονής εις το Στράτευμα επί χρόνον τριπλάσιον του χρόνου φοιτήσεώς των, εν ουδεμία δε περιπτώσει ελάσσονα των δέκα (10) ετών. ... 11. Ο χρόνος φοιτήσεως εις τας Παραγωγικάς Σχολάς Μονίμων Αξιωματικών λογίζεται από της εγγραφής του μαθητού εις την δύναμιν της Σχολής μέχρι της ονομασίας του ως Ανθυπολοχαγού, Σημαιοφόρου ή Ανθυποσμηναγού, μη υπολογιζομένων των ετών κατά τα οποία ο μαθητής παρέμεινε τυχόν εις την αυτήν τάξιν».

4. Ήδη, με τις διατάξεις του ως άνω άρθρου 64 του ν.δ/τος 1400/1973, όπως αυτές αντικαταστάθηκαν από τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 3257/2004, ορίζεται ότι: «1. Οι απόφοιτοι από τα Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Σ.Ε.Ι.) και τη Στρατιωτική Σχολή Αξιωματικών Σωμάτων (Σ.Σ.Α.Σ.) αξιωματικοί αναλαμβάνουν από την ονομασία τους ως Ανθυπολοχαγών, Σημαιοφόρων ή Ανθυποσμηναγών υποχρέωση παραμονής στις

Ένοπλες Δυνάμεις (Ε.Δ.) για χρόνο διπλάσιο των ετών φοίτησής τους, όπως αυτά καθορίζονται από τους Οργανισμούς των Α.Σ.Ε.Ι. και τη Στρατιωτική Σχολή Αξιωματικών Σωμάτων (Σ.Σ.Α.Σ.) ... 3. Αξιωματικοί που αποστέλλονται από την υπηρεσία τους στο εξωτερικό για εκπαίδευση για περίοδο μεγαλύτερη των έξι μηνών αναλαμβάνουν υποχρέωση παραμονής στις Ε.Δ. για χρόνο διπλάσιο του χρόνου φοίτησης, σε καμία όμως περίπτωση λιγότερο από δύο έτη ... 6. Αξιωματικοί που λαμβάνουν εκπαιδευτική άδεια για το εσωτερικό ή το εξωτερικό για χρόνο μεγαλύτερο των έξι μηνών αναλαμβάνουν υποχρέωση παραμονής στις Ε.Δ. για χρόνο διπλάσιο του χρόνου της άδειας και των τυχόν παρατάσεων αυτής ... 7. Αξιωματικοί του υγειονομικού σώματος, που αποκτούν με μέριμνα της υπηρεσίας εξειδίκευση, αναλαμβάνουν υποχρέωση παραμονής στις Ε.Δ. για πέντε έτη ... 11. Ο χρόνος φοίτησης στα Α.Σ.Ε.Ι. και τη Στρατιωτική Σχολή Αξιωματικών Σωμάτων (Σ.Σ.Α.Σ.) υπολογίζεται από την εγγραφή του μαθητή στη δύναμη της Σχολής μέχρι την ονομασία του ως Ανθυπολοχαγού, Σημαιοφόρου ή Ανθυποσμηναγού. Δεν συνυπολογίζονται στο χρόνο φοίτησης τα έτη κατά τα οποία ο μαθητής παρέμεινε στην ίδια τάξη. ... 15. Οι υποχρεώσεις που ορίζονται στις παραγράφους 3 έως και 8 υπολογίζονται μετά τη λήξη της εκπαίδευσης που δημιούργησε την υποχρέωση και προστίθενται στην αρχική υποχρέωση των παραγράφων 1 και 2. Ο χρόνος εκπαίδευσης δεν προσμετράται για τη συμπλήρωση της αναλαμβανόμενης υποχρέωσης. 16. Όσοι εξέρχονται από το στράτευμα λόγω παραίτησης ... υποχρεούνται να καταβάλουν υπέρ του Δημοσίου αποζημίωση ίση με το γινόμενο του βασικού μισθού του κατεχόμενου βαθμού επί τους υπολειπόμενους μήνες υποχρέωσης παραμονής στο στράτευμα. Όσοι αποχωρήσουν με αίτησή

τους πριν από την εκπλήρωση των ανειλημμένων υποχρεώσεών τους και έχουν εκπαιδευτεί στο εξωτερικό υποχρεούνται να καταβάλουν εκτός από την ανωτέρω αποζημίωση και τη δαπάνη της εκπαίδευσής τους. Η αποζημίωση ή δαπάνη εκπαίδευσης, κατά περίπτωση, καταλογίζεται και βεβαιώνεται ως δημόσιο έσοδο ...».

5. Από τις ανωτέρω διατάξεις του άρθρου 64 του ν.δ/τος 1400/1973, όπως ισχύει, συνάγονται τα εξής: (α) Οι αξιωματικοί που αποφοιτούν, μεταξύ άλλων, από τη Στρατιωτική Σχολή Αξιωματικών Σωμάτων (Σ.Σ.Α.Σ.), αναλαμβάνουν από την ονομασία τους ως Ανθυπολοχαγών, Σημαιοφόρων ή Ανθυποσημηναγών υποχρέωση παραμονής στις Ένοπλες Δυνάμεις για χρόνο διπλάσιο του χρόνου φοίτησής τους στην ως άνω Σχολή (παρ. 1), σε περίπτωση δε που αποσταλούν από την υπηρεσία τους ή λάβουν εκπαιδευτική άδεια για εκπαίδευση στο εξωτερικό για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των έξι μηνών, αναλαμβάνουν πρόσθετη υποχρέωση παραμονής ίση με το διπλάσιο του χρόνου της εν λόγω εκπαίδευσής τους (παρ. 3 και 6). (β) Για τους αξιωματικούς του Υγειονομικού Σώματος που εξειδικεύονται με μέριμνα της υπηρεσίας τους, εξακολουθεί να υφίσταται η προβλεπόμενη και από τις προγενέστερες ρυθμίσεις πρόσθετη υποχρέωση παραμονής στις Ένοπλες Δυνάμεις για πέντε επιπλέον έτη (παρ. 7). (γ) Ο χρόνος εκπαίδευσης δεν προσμετρείται για τη συμπλήρωση της αναλαμβανόμενης υποχρέωσης (παρ. 15 εδάφ. β'). (δ) Οι αξιωματικοί δύνανται πλέον, σε αντίθεση με τις προγενέστερες ρυθμίσεις της παραγράφου 17 του άρθρου 64 του ν.δ/τος 1400/1973, να παραιτηθούν πριν από τη συμπλήρωση του χρόνου υποχρεωτικής παραμονής τους σ' αυτές. (ε) Στην περίπτωση αυτή, υποχρεούνται να καταβάλουν αποζημίωση υπέρ του Δημοσίου ίση με το

γινόμενο του βασικού μισθού του βαθμού που κατέχουν επί τον αριθμό των υπολειπόμενων μηνών της υποχρεωτικής παραμονής τους (παρ. 16 εδάφ. α'), καταλογίζονται δε για τον λόγο αυτό με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Άμυνας ή του εξουσιοδοτηθέντος από αυτόν οργάνου, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 92 παρ. 1 και 89 παρ. 2 του ν.δ/τος 721/1970. (στ) Επιπροσθέτως, εφόσον αυτοί έχουν εκπαιδευθεί στο εξωτερικό, σε περίπτωση κατά την οποία δεν έχει συμπληρωθεί ο χρόνος υποχρεωτικής παραμονής τους στο στράτευμα, υποχρεούνται να επιστρέψουν το σύνολο των δαπανών που τυχόν κατέβαλε το Δημόσιο για την εκπαίδευσή τους (παρ. 16 εδάφ. β') (ΕΣ Ολομ. 2143, 1139/2017, 4710/2015, 1244/2014).

6. Η ως άνω προβλεπόμενη υποχρέωση παραμονής στο στράτευμα συνιστά εύλογο περιορισμό του δικαιώματος ελεύθερης επιλογής και άσκησης επαγγέλματος, που δικαιολογείται από την ανάγκη εξασφάλισης στελεχών ορισμένων ειδικοτήτων για τις προασπίζουσες την άμυνα της χώρας Ένοπλες Δυνάμεις. Όσον αφορά, ειδικότερα, στους αξιωματικούς Υγειονομικού, ο ως άνω περιορισμός συνιστά μέτρο για την εξασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας των στρατιωτικών νοσηλευτικών ιδρυμάτων και των μονάδων παροχής υπηρεσιών υγείας, προαπαιτούμενος όρος της οποίας είναι ο μακροπρόθεσμος προγραμματισμός των παρεχόμενων υπηρεσιών και η αποτροπή της αποδυνάμωσης αυτών δια της αποχώρησης του απαιτούμενου εξειδικευμένου προσωπικού. Περαιτέρω, η προβλεπόμενη στην παρ. 16 του άρθρου 64 του ν.δ/τος 1400/1973 υποχρέωση καταβολής αποζημίωσης δεν συνιστά ποινή ή εν γένει κύρωση επιβαλλόμενη σε βάρος του προώρως αποχωρήσαντος στρατιωτικού, αλλά ο χαρακτήρας της είναι σαφώς αποκαταστατικός της

οικονομικής επιβάρυνσης που προκύπτει για το Δημόσιο από τη μη τήρηση της υποχρέωσης που είχε αναλάβει έναντι αυτού ο ανωτέρω, να παραμείνει στο στράτευμα παρέχων τις υπηρεσίες του, ως οικονομικό αντιστάθμισμα της επένδυσης του Δημοσίου στο πρόσωπό του, προς παραγωγή εξειδικευμένου στρατιωτικού που, αν εκλείψει, η αντικατάστασή του είναι δυσχερής (ΕΣ Ολομ. 1139/2017, 4710/2015).

7. Το νομοθετικό πλαίσιο που θεσπίζεται με τις διατάξεις του άρθρου 64 του ν.δ/τος 1400/1973, όπως αυτό ισχύει μετά τις τροποποιήσεις που επέφερε το άρθρο 1 του ν. 3257/2004, το οποίο, κατά την έννοιά του, εφαρμόζεται σε όλους τους αξιωματικούς που παραιτήθηκαν μετά την έναρξη ισχύος του, ανεξαρτήτως εάν η επίμαχη εκπαιδευτική δραστηριότητα, που δημιούργησε την πρόσθετη υποχρέωση παραμονής, συντελέστηκε υπό το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς (ΕΣ Ολομ. 1139/2017, 1244/2014), ρυθμίζει συνολικά επί το ευμενέστερο, σε σχέση με το προϊσχύσαν, τα ζητήματα των αναλαμβανόμενων από τους αξιωματικούς δεσμεύσεων, ενόψει του ότι αφενός επιτρέπεται πλέον η παραίτηση αυτών πριν από την εκπλήρωση του ανειλημμένου χρόνου παραμονής τους στις τάξεις των Ενόπλων Δυνάμεων, αφετέρου η βασική υποχρέωση λόγω της φοίτησής τους στην οικεία Σχολή περιορίστηκε στο διπλάσιο του χρόνου αυτής, αντί του τριπλάσιου που προβλεπόταν αρχικά. Πέραν αυτού, ο πρόσθετος χρόνος υποχρεωτικής παραμονής που συνεπάγεται η εκπαίδευση του στρατιωτικού στο εξωτερικό, περιορίστηκε στο διπλάσιο της διάρκειας της εκπαίδευσης ή της εκπαιδευτικής άδειας, κατά περίπτωση, αντί του τετραπλάσιου ή τριπλάσιου, που προβλεπόταν αντίστοιχα (βλ. παρ. 3 και 6 του προϊσχύσαντος άρθρου 64 του ως άνω ν.δ/τος). Εξάλλου, κατά την αληθή

και σύμφωνα με το Σύνταγμα ερμηνεία του εδ. β΄ της παρ. 15 του ίδιου άρθρου, ως προς τους αξιωματικούς ιατρούς που αποκτούν ειδικότητα, για τη συμπλήρωση του χρόνου υποχρεωτικής παραμονής στο στράτευμα συνυπολογίζεται και ο χρόνος της ειδίκευσης, όσος κι αν είναι, καθόσον συνιστά χρόνο πραγματικής υπηρεσίας και όχι χρόνο εκπαίδευσής τους, όπως ισχύει για τις περιπτώσεις που προβλέπονται στις παραγράφους 3, 4, 5, 6 και 8 του άρθρου 1 του ν. 3257/2004 (ΕΣ Ολομ. 1738/2016, 2496/2015, 1244/2014, 2323/2013).

8. Α. Σε αντίθεση με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 64 του ν.δ/τος 1400/1973 υπό την αρχική της μορφή, η οποία, σε συνδυασμό και με την παρ. 11 αυτού ερμηνευόμενη, προέβλεπε ότι οι απόφοιτοι των παραγωγικών Σχολών Μονίμων Αξιωματικών των Ενόπλων Δυνάμεων αναλάμβαναν αρχική υποχρέωση παραμονής στις τάξεις αυτών για χρονικό διάστημα τριπλάσιο του πραγματικού χρόνου φοίτησής τους, κατά τη σαφή γραμματική διατύπωση της παρ. 1 του ανωτέρω άρθρου, όπως ήδη ισχύει μετά την αντικατάστασή του από τη διάταξη του άρθρου 1 του ν. 3257/2004, για τον υπολογισμό του χρόνου υποχρεωτικής παραμονής στο στράτευμα λαμβάνεται υπόψη το διπλάσιο των ετών φοίτησης, όπως αυτά καθορίζονται από τους Οργανισμούς των Α.Σ.Ε.Ι. και της Σ.Σ.Α.Σ.. Επομένως, ο προβλεπόμενος κατά τον νόμο χρόνος φοίτησης στην οικεία Σχολή συνιστά το απώτατο χρονικό όριο της αναλαμβανόμενης σχετικής υποχρέωσης, ενώ συγχρόνως αποτελεί ένα εύλογο και αντικειμενικό κριτήριο για τον υπολογισμό αυτής. Τούτο δε, σε αντίθεση με τον χρόνο ονομασίας του αξιωματικού, ο οποίος εξαρτάται από διάφορους, τόσο αντικειμενικούς, όσο και υποκειμενικούς παράγοντες, οι οποίοι δύνανται να οδηγήσουν σε καθυστέρηση ολοκλήρωσης της σχετικής εκπαίδευσης ή και της διαδικασίας ονομασίας αυτής

καθεαυτής, κατά περίπτωση. Εξάλλου, δεδομένου ότι η μη εκπλήρωση της προβλεπόμενης από τη διάταξη της παρ. 1 υποχρέωσης παραμονής συνεπάγεται την επιβολή στον προώρως αποχωρούντα αξιωματικό ενός οικονομικού βάρους, ήτοι τον κατά τα ανωτέρω καταλογισμό αυτού με το ποσό της αντίστοιχης αποζημίωσης, πρέπει η διάταξη αυτή να ερμηνεύεται στενά (πρβλ. ΕΣ Ολομ. 7408, 2491/2015). Παρέπεται ότι η διάταξη της παρ. 11 του ίδιου άρθρου, σύμφωνα με την οποία, για τον υπολογισμό του χρόνου φοίτησης εξακολουθεί, όπως και υπό το προγενέστερο νομοθετικό καθεστώς, να λαμβάνεται υπόψη το χρονικό σημείο ονομασίας του αξιωματικού, στο μέτρο που ορίζει με διαφορετικό τρόπο τη βάση υπολογισμού της αναλαμβανόμενης υποχρέωσης, δεν εναρμονίζεται με την ως άνω ήδη τροποποιηθείσα διάταξη της παρ. 1 και, ως εκ τούτου, στερείται πλέον πεδίου εφαρμογής. Άλλωστε, η ερμηνεία αυτή, η οποία συνεπάγεται τη μη λήψη υπόψη του πραγματικού χρόνου φοίτησης, εφόσον υπερβαίνει τον κατά νόμο προβλεπόμενο, συνάδει και με τη ρητή πρόβλεψη του εδαφίου β' της παρ. 11 ότι στον χρόνο φοίτησης δεν συνυπολογίζονται τα έτη κατά τα οποία ο μαθητής παρέμεινε στην ίδια τάξη.

B. Περαιτέρω, η ως άνω ερμηνεία της διάταξης της παρ. 1 του άρθρου 64 του ν.δ/τος 1400/1973, όπως ισχύει, είναι σύμφωνη τόσο με τον σκοπό θέσπισης από τον νομοθέτη της υποχρέωσης παραμονής στο στράτευμα, όσο και με τις συνταγματικά κατοχυρωμένες αρχές της ισότητας και της αναλογικότητας. Διαφορετική ερμηνευτική εκδοχή, σύμφωνα με την οποία, για τον υπολογισμό της αναλαμβανόμενης υποχρέωσης εξακολουθεί να λαμβάνεται υπόψη τυχόν μεγαλύτερος πραγματικός χρόνος φοίτησης, θα οδηγούσε σε διατάραξη της δίκαιης ισορροπίας μεταξύ του επιδιωκόμενου από τον νομοθέτη σκοπού της

ανάγκης των Ενόπλων Δυνάμεων να επωφελούνται των υπηρεσιών των στελεχών τους κατά το μεγαλύτερο δυνατό χρονικό διάστημα και της επαγγελματικής ελευθερίας των στρατιωτικών, αφού θα τους επέβαλλε, μη εύλογα, να παραμείνουν υποχρεωτικά στις Ένοπλες Δυνάμεις για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο από αυτό που θα αντιστοιχούσε στο διπλάσιο του κατά νόμο προβλεπόμενου, για όλους τους μαθητές της ίδιας Στρατιωτικής Σχολής, χρόνου φοίτησης, γεγονός που θα προσέκρουε στις ανωτέρω συνταγματικές αρχές. Ειδικότερα, είναι μεν δυνατόν η ολοκλήρωση της εκπαίδευσης ή και της διαδικασίας ονομασίας ενός αξιωματικού να συντελούνται σε χρονικό σημείο τέτοιο που συνεπάγεται εν τοις πράγμασι μεγαλύτερο, σε σχέση με τον καθοριζόμενο στον Οργανισμό της οικείας Σχολής, χρόνο φοίτησης, όπως, κατά πλάσμα του νόμου, αυτός καθορίζεται στην παρ. 11 του ίδιου άρθρου, πλην όμως η κατά τούτο διαφοροποίησή του από τους λοιπούς αξιωματικούς, η διάρκεια του χρόνου φοίτησης των οποίων, υπό την ανωτέρω έννοια, συμπίπτει με τον κατά νόμο προβλεπόμενο, δεν είναι τόσο ουσιώδης, ώστε να δικαιολογεί μία τέτοιας έκτασης άνιση μεταχείρισή του, η οποία παρίσταται υπερβολική, καθώς συνδέεται όχι μόνο με την εγκαθίδρυση μεγαλύτερης διάρκειας υποχρέωσης παραμονής, αλλά κυρίως με την επιβολή του επαχθούς μέτρου του καταλογισμού, σε περίπτωση αθέτησης της σχετικής υποχρέωσης. Τούτο δε, λαμβανομένου υπόψη ότι οι απόφοιτοι του ίδιου Ανώτατου Στρατιωτικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος ή του ίδιου Τμήματος της Σ.Σ.Α.Σ. αξιωματικοί διαθέτουν, κατά κανόνα, την ίδια κατάρτιση και εμπειρία ως προς το συγκεκριμένο αντικείμενο της εκπαίδευσής τους, ενώ, σε κάθε περίπτωση, η σειρά αρχιότητάς τους, η οποία και ασκεί αποφασιστική επιρροή στη μετέπειτα

σταδιοδρομία τους στις Ένοπλες Δυνάμεις, καθορίζεται και, συνακόλουθα, διαφοροποιείται με βάση ακριβώς τον χρόνο ονομασίας τους.

Γ. Συναφώς, η ως άνω διαφορετική ερμηνευτική εκδοχή, δεν θα ήταν σύμφωνη ούτε με τη μεταβολή που επήλθε, με τη θέσπιση του ν. 3257/2004, στο νομοθετικό καθεστώς που ίσχυε σχετικά με την υποχρέωση των στρατιωτικών να υπηρετήσουν στο στράτευμα για συγκεκριμένη περίοδο. Ειδικότερα, με τον ανωτέρω νόμο, όπως συνάγεται από την οικεία αιτιολογική έκθεση, επιδιώχθηκε η εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας με τις συμβατικές δεσμεύσεις που έχει αναλάβει η χώρα μας με την κύρωση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη (ν. 1426/1984) και συγκεκριμένα προς το άρθρο 1 παρ. 2 αυτού που απαγορεύει την αναγκαστική εργασία, δοθέντος ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης είχε απευθύνει συστάσεις στην Ελλάδα σχετικά με την υπερβολική διάρκεια της υποχρέωσης παραμονής στο στράτευμα που προβλεπόταν από το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς. Κατά συνέπεια, ενόψει του ότι, όπως έγινε δεκτό ανωτέρω (σκέψη 7), το νομοθετικό πλαίσιο που θεσπίζεται με τις διατάξεις του άρθρου 64 του ν.δ/τος 1400/1973, όπως αυτό ισχύει μετά τις τροποποιήσεις που επέφερε το άρθρο 1 του ν. 3257/2004, ρυθμίζει συνολικά επί το ευμενέστερο, σε σχέση με το προϊσχύσαν, τα ζητήματα των αναλαμβανόμενων από τους αξιωματικούς δεσμεύσεων, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι στις προθέσεις του νεότερου νομοθέτη του άρθρου 1 του ν. 3257/2004, με τις διατάξεις του οποίου επιδιώχθηκε κατά τα ανωτέρω ο εκσυγχρονισμός του προηγούμενου δυσμενέστερου νομικού καθεστώτος, ήταν, σε αντίθεση με τα ρητά οριζόμενα στην παρ. 1, όπως ισχύει, για τον υπολογισμό του χρόνου υποχρεωτικής παραμονής στο στράτευμα να

εξακολουθεί να λαμβάνεται υπόψη τυχόν μεγαλύτερος, σε σχέση με τον προβλεπόμενο, χρόνος φοίτησης, όπως αυτός ειδικότερα καθορίζεται στην παρ. 11 αυτού (πρβλ. ΕΣ Ολομ. 1738/2016, 2496, 1754/2015, 1244/2014, 3301, 2323/2013). Και τούτο, λαμβανομένου, άλλωστε, υπόψη ότι με τον συγκεκριμένο τρόπο υπολογισμού συναρτάται ένα ευρύτερο σύνολο δυσμενών συνεπειών, οι οποίες συνίστανται όχι μόνο στην υποχρέωση παραμονής στις Ένοπλες Δυνάμεις για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και, συνακόλουθα, στην υποχρέωση καταβολής, σε περίπτωση αθέτησης της σχετικής δέσμευσης, μεγαλύτερης, ως συνδεδεμένης με το εναπομείναν χρονικό διάστημα, αποζημίωσης, αλλά και στην επιβολή, στην τελευταία αυτή περίπτωση, σε βάρος ειδικότερα των αξιωματικών που έχουν εκπαιδευθεί στο εξωτερικό, μίας πρόσθετης οικονομικής υποχρέωσης με εξαιρετικά επαχθή χαρακτήρα, ήτοι της καταβολής, και μάλιστα ανεξαρτήτως του υπολειπόμενου χρόνου υποχρεωτικής παραμονής, του συνόλου της δαπάνης της εν λόγω εκπαίδευσής τους, σύμφωνα με το εδάφιο β' της παρ. 16 του ίδιου άρθρου, όπως ισχύει (βλ. σκέψη 5).

9. Στην υπό κρίση υπόθεση, το δικάσαν Τμήμα, με την προσβαλλόμενη απόφασή του, δέχθηκε τα εξής: Ο ήδη αναιρεσείων φοίτησε στη Στρατιωτική Σχολή Αξιωματικών Σωμάτων (Σ.Σ.Α.Σ.) και μετά την αποφοίτησή του ονομάστηκε, στις ..... , Ανθυποσηναγός (ΥΙ), αναλαμβάνοντας, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 64 του ν.δ./τος 1400/1973, όπως ισχύει, αρχική υποχρέωση παραμονής στις τάξεις των Ενόπλων Δυνάμεων για χρονικό διάστημα δώδεκα (12) ετών, έξι (6) μηνών και δεκατεσσάρων (14) ημερών, ήτοι διπλάσιο του πραγματικού χρόνου φοίτησής του στην ανωτέρω Σχολή. Στη συνέχεια, ο αναιρεσείων ειδικεύθηκε με μέριμνα της υπηρεσίας του στη γενική

χειρουργική κατά το χρονικό διάστημα από 11.11.1992 έως 17.3.1996 και από 1.1.1997 έως 12.11.1997 στο ... Νοσοκομείο και κατά το χρονικό διάστημα από 18.3.1996 έως 31.12.1996 στο ... Νοσοκομείο, εκ του λόγου δε αυτού ανέλαβε, με την ολοκλήρωση της ανωτέρω ειδίκευσής του, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 7 του ως άνω άρθρου του ν.δ/τος 1400/1973, πρόσθετη υποχρέωση παραμονής στο στράτευμα για πέντε (5) επιπλέον έτη. Ακολούθως, κατά το χρονικό διάστημα από 2.10.2000 έως 3.10.2001, ήτοι για ένα (1) έτος και (1) ημέρα, ο εκκαλόν μετεκπαιδεύτηκε, με έξοδα της υπηρεσίας του, στο αντικείμενο της ως άνω ειδίκευσής του στο Νοσοκομείο « .... » του ... και, ως εκ τούτου, ανέλαβε, επιπλέον, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 64 του ν.δ/τος 1400/1973, πρόσθετη υποχρέωση παραμονής στο στράτευμα για το διπλάσιο της μετεκπαίδευσής του στην ... χρονικό διάστημα, ήτοι για δύο (2) έτη και δύο (2) ημέρες. Επομένως, η συνολική υποχρέωση παραμονής του αναιρεσειόντος στις τάξεις των Ενόπλων Δυνάμεων ανήλθε σε δεκαεννέα (19) έτη, έξι (6) μήνες και δεκαέξι (16) ημέρες. Με το από .....2007 προεδρικό διάταγμα (.....) τέθηκε σε αποστρατεία και στις 12.1.2008 διεγράφη, λόγω παραίτησης, από τη δύναμη των εν ενεργεία στελεχών της Πολεμικής Αεροπορίας. Ο πραγματικός χρόνος παραμονής του αναιρεσειόντος στην Πολεμική Αεροπορία, στον οποίο δεν προσμετρήθηκε ο χρόνος των έξι (6) ετών και μίας (1) ημέρας (από 11.11.1992 έως 12.11.1997 και από 2.10.2000 έως 3.10.2001) που απαιτήθηκε για την απόκτηση της ιατρικής του ειδικότητας και τη μετεκπαίδευσή του στο εξωτερικό, υπολογίστηκε συνολικά σε δεκατέσσερα (14) έτη και δέκα (10) ημέρες. Δεδομένου δε ότι ο αναιρεσειών είχε, κατά τα ανωτέρω, αναλάβει υποχρέωση παραμονής στο στράτευμα για δεκαεννέα (19)

έτη, έξι (6) μήνες και δεκαέξι (16) ημέρες εκδόθηκε η υπ' αριθμ. ..../19.5.2009 πράξη της Διεύθυνσης Δ3 του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας, με την οποία αυτός καταλογίστηκε με το συνολικό ποσό των 181.950,20 ευρώ, το οποίο αναλύεται ειδικότερα σε: α) ποσό 72.886,20 ευρώ, που αντιστοιχεί στο γινόμενο του βασικού μισθού που ελάμβανε κατά την έξοδό του από την ενεργό υπηρεσία επί το υπολειπόμενο, κατά τους ως άνω υπολογισμούς, χρονικό διάστημα υποχρεωτικής παραμονής του σ' αυτή, ήτοι πέντε (5) έτη, έξι (6) μήνες και έξι (6) ημέρες (1.101,00 ευρώ X 66 μήνες + 6 X 1.101,00/30) και β) ποσό 109.064,00 ευρώ, που αντιστοιχεί στη δαπάνη εκπαίδευσής του στο εξωτερικό (μισθοδοσία που έλαβε ως εκπαιδευόμενος στο εξωτερικό, ποσού 86.336,92 ευρώ, μεταφορά οικοσκευής, ποσού 20.777,70 ευρώ και δαπάνη εισιτηρίων, ποσού 1.949,38 ευρώ).

10. Περαιτέρω, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το δικάσαν Τμήμα, κατά παραδοχή του σχετικού λόγου έφεσης, έκρινε ότι για τον υπολογισμό του συνολικού χρόνου της πραγματικής υπηρεσίας του αναιρεσειόντος έπρεπε να ληφθεί υπόψη και ο χρόνος της εξειδίκευσης αυτού στη γενική χειρουργική (5 έτη). Με τον συνυπολογισμό δε και του ανωτέρω χρονικού διαστήματος ο χρόνος πραγματικής υπηρεσίας του ανήλθε συνολικά σε δεκαεννέα (19) έτη και δέκα (10) ημέρες, υπολειπόταν, δηλαδή, του συνολικού ως άνω χρόνου υποχρεωτικής παραμονής κατά έξι (6) μήνες και έξι (6) ημέρες. Με βάση την παραδοχή αυτή, έγινε εν μέρει δεκτή η έφεση του αναιρεσειόντος και περιορίστηκε το ποσό του καταλογισμού στις εκατόν δεκαπέντε χιλιάδες οκτακόσια ενενήντα ευρώ και είκοσι λεπτά (115.890,20 ευρώ), αναλυόμενο ειδικότερα σε: α) ποσό 6.826,20 ευρώ, που αντιστοιχεί στον, ως άνω

υπολογιζόμενο, υπολειπόμενο χρόνο παραμονής του αναιρεσειόντος στο στράτευμα (1.101,00 X 6 μήνες και 6/30) και β) ποσό 109.064 ευρώ που αντιστοιχεί στη δαπάνη εκπαίδευσής του στο εξωτερικό, καθόσον, κατά την κρίση του Τμήματος, ο αναιρεσειών, ακόμα και με την προσμέτρηση του χρόνου ειδικότητας ως χρόνου πραγματικής υπηρεσίας, δεν είχε εκπληρώσει τις ανειλημμένες υποχρεώσεις του ως προς τον χρόνο παραμονής του στο στράτευμα (άρθρο 64 παρ. 16 του ν.δ/τος 1400/1973).

11. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, το δικάσαν Τμήμα, κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 64 παρ. 1 του ν.δ/τος 1400/1973, όπως ισχύει, δέχθηκε ως ορθό τον αναγόμενο στο νόμο βάσιμο της επίμαχης καταλογιστικής πράξης τρόπο υπολογισμού από τη Διοίκηση της αρχικής υποχρέωσης παραμονής του αναιρεσειόντος στο στράτευμα, με βάση το διπλάσιο του πραγματικού χρόνου φοίτησής του στη Σ.Σ.Α.Σ., ενώ, κατά τα γενόμενα δεκτά στη σκέψη 8 της παρούσας, κατ' ορθή και σύμφωνη με τις αρχές της αναλογικότητας και της ισότητας ερμηνεία της ίδιας διάταξης, ως βάση, αλλά και απόλυτο χρονικό όριο για τον υπολογισμό του χρόνου υποχρεωτικής παραμονής λαμβάνεται υπόψη το διπλάσιο των καθοριζόμενων από τον Οργανισμό της οικείας Σχολής ετών φοίτησης. Δεδομένου δε ότι, σύμφωνα με το άρθρο 54 παρ. 1 του β.δ/τος 46/1973 «Περί κυρώσεως του Οργανισμού της Στρατιωτικής Σχολής Αξιωματικών Σωμάτων» (Α' 13), σε συνδυασμό με το άρθρο μόνο παρ. 1 του π.δ/τος 327/1985 (Α' 115), ο χρόνος φοίτησης στο Τμήμα Ιατρικής ανέρχεται σε δώδεκα (12) εξάμηνα, ήτοι έξι (6) έτη, ο αναιρεσειών ανέλαβε αρχική υποχρέωση παραμονής στις τάξεις των Ενόπλων Δυνάμεων για χρονικό διάστημα δώδεκα (12) ετών, ήτοι διπλάσιο του

ως άνω καθοριζόμενου χρόνου φοίτησης στην εν λόγω Σχολή και όχι δώδεκα (12) ετών, έξι (6) μηνών και δεκατεσσάρων (14) ημερών, ήτοι διπλάσιο του πραγματικού χρόνου φοίτησής του, όπως εσφαλμένα έκρινε το δικάσαν Τμήμα και, ως εκ τούτου, κατέστησε αναιρετέα την απόφασή του. Αναιρουμένης δε της προσβαλλόμενης απόφασης για τον ως άνω, κατ' εκτίμηση του αναιρετηρίου, προβαλλόμενο σχετικό λόγο, παρέλκει ως αλυσιτελής η εξέταση των λοιπών λόγων αναίρεσης.

12. Κατόπιν αυτών, πρέπει να γίνει δεκτή η ένδικη αίτηση, να αναιρεθεί η προσβαλλόμενη απόφαση του V Τμήματος και να διαταχθεί η απόδοση του παραβόλου αναίρεσης, που κατατέθηκε για την άσκηση της ένδικης αίτησης, στον αναιρεσειόντα (άρθρα 61 παρ. 3 και 117 του π.δ/τος 1225/1981). Το Δικαστήριο δε, εκτιμώντας τις περιστάσεις της υπόθεσης, απαλλάσσει το Ελληνικό Δημόσιο από τη δικαστική δαπάνη του αναιρεσειόντος (άρθρο 275 παρ. 1 εδάφιο τελευταίο του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, σε συνδυασμό με το άρθρο 123 του π.δ/τος 1225/1981, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 3472/2006).

13. Μετά την αναίρεση της προσβαλλόμενης απόφασης για εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου, η υπόθεση, η οποία δεν χρήζει διερεύνησης κατά το πραγματικό μέρος, πρέπει να διακρατηθεί και να δικασθεί περαιτέρω στην ουσία από την Ολομέλεια (άρθρο 116 του π.δ/τος 1225/1981).

14. Στην υπό κρίση υπόθεση, ο εκκαλών, σύμφωνα με όσα έγιναν αναιρετικώς δεκτά ανωτέρω (σκέψη 11), ανέλαβε αρχική υποχρέωση παραμονής στις τάξεις των Ενόπλων Δυνάμεων για χρονικό διάστημα δώδεκα (12) ετών, ήτοι διπλάσιο του ως άνω καθοριζόμενου χρόνου φοίτησης στη Σ.Σ.Α.Σ..

Συνακόλουθα, η συνολική υποχρέωση αυτού ανήλθε σε δεκαεννέα (19) έτη και δύο (2) ημέρες (12 έτη λόγω φοίτησης στη Σ.Σ.Α.Σ., 5 έτη λόγω ειδίκευσης και 2 έτη και 2 ημέρες λόγω μετεκπαίδευσης στο εξωτερικό). Δεδομένου δε ότι, όπως έγινε δεκτό από το Τμήμα, ο χρόνος πραγματικής υπηρεσίας του στην Πολεμική Αεροπορία, στον οποίο, κατά παραδοχή του σχετικού λόγου έφεσης, προσμετρήθηκε ο χρόνος ειδίκευσης αυτού στη γενική χειρουργική, ανήλθε συνολικά σε δεκαεννέα (19) έτη και δέκα (10) ημέρες, αυτός εξάντλησε τον συνολικό χρόνο υποχρεωτικής παραμονής του στις Ένοπλες Δυνάμεις (19 έτη και 2 ημέρες). Επομένως, εφόσον δεν συντρέχει περίπτωση πρόωρης αποχώρησής του από το στράτευμα, ο εκκαλών δεν υπέχει υποχρέωση καταβολής της προβλεπόμενης από το πρώτο εδάφιο της παρ. 16 του άρθρου 64 του ν.δ./τος 1400/1973, όπως ισχύει, αποζημίωσης, ούτε, συναφώς, ενέχεται σε επιστροφή της δαπάνης εκπαίδευσής του στο εξωτερικό, σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της ίδιας διάταξης. Ενόψει των ανωτέρω, δεν είναι νόμιμη η προσβαλλόμενη καταλογιστική πράξη και πρέπει, κατά παραδοχή της έφεσης, να ακυρωθεί αυτή και να απαλλαγεί ο εκκαλών από τον επιβληθέντα εις βάρος του καταλογισμό στο σύνολό του.

15. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, πρέπει η έφεση του εκκαλούντος να γίνει δεκτή και να ακυρωθεί η ...../19.5.2009 καταλογιστική πράξη της Διεύθυνσης Δ3 του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας, περαιτέρω δε να διαταχθεί η απόδοση σ' αυτόν του παραβόλου που κατατέθηκε για την άσκησή της (άρθρο 61 παρ. 3 του π.δ/τος 1225/1981). Τέλος, το Δικαστήριο, εκτιμώντας τις περιστάσεις, κρίνει ότι το Ελληνικό Δημόσιο πρέπει να απαλλαγεί από τα δικαστικά έξοδα του εκκαλούντος (άρθρο 275 παρ. 1 εδάφιο τελευταίο του

Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, σε συνδυασμό με το άρθρο 123 του π.δ/τος 1225/1981, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 3472/2006).

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την ένδικη αίτηση.

Αναιρεί τη 2174/2013 απόφαση του V Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Διατάσσει την απόδοση του κατατεθέντος παραβόλου αναίρεσης στον αναιρεσείοντα.

Απαλλάσσει το Ελληνικό Δημόσιο από τη δικαστική δαπάνη του αναιρεσείοντος.

Διακρατεί και δικάζει περαιτέρω την υπόθεση στην ουσία.

Δέχεται την έφεση.

Ακυρώνει τη ...../19.5.2009 καταλογιστική πράξη της Διεύθυνσης Δ3 του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας.

Διατάσσει την απόδοση του κατατεθέντος παραβόλου έφεσης στον εκκαλούντα. Και

Απαλλάσσει το Ελληνικό Δημόσιο από τη δικαστική δαπάνη του εκκαλούντος.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε, στην Αθήνα, στις 9 Νοεμβρίου 2016 και στις 18 Απριλίου 2018.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στις 6 Ιουνίου 2018.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ